

JAARVERSLAG MOLEN “DE LELIE”

2022

Jesse in 't Veld

16-03-2023

korenmolendelelie@gmail.com

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag over 2022. Een jaar dat weer als vanouds kon worden ingevuld en waar we als vrijwilligers met veel genoegen op terug kijken. Voor een monumentaal gebouw als een molen is het ontzettend belangrijk dat het veel wordt gebruikt en beleefd. Steeds meer raken de molens weer verweven met de gemeenschap en vervullen ze opnieuw de sociale functie die ze eeuwenlang hebben gehad. Ook na meer dan 400 jaar komen de inwoners van Puttershoek nog naar dat ene plekje op de Molendijk voor hun op windkracht gemalen zakje meel. Dat dat mogelijk is, komt mede dankzij u als lezer, die molens een warm hart toedraagt. We zijn iedereen daar meer dan erkentelijk voor!

In het afgelopen jaar is de molen weer veelvuldig in bedrijf geweest. Vaak is dat 'uit zijn werk', zonder dat de molenstenen meedraaien. Desondanks groeit het volume graan dat we jaarlijks verwerken en dat stemt ons gelukkig. Het product van de molen is smaakvol en uniek en daarmee voorzien we absoluut in een groeiende behoefte aan betekenisvol voedsel. Daarin staan we niet alleen. Steeds meer molens in de Hoeksche Waard gaan (en kunnen) weer malen en voorzien zo in een plaatselijke behoefte. De komende tijd gaat Stichting Molens Hoeksche Waard e.e.a. verder ontwikkelen, zodat molens elkaar aanvullen en een netwerk ontstaat van werkende korenmolens. Want het molenaarsambacht leeft.

In dit verslag blikken we terug op alle activiteiten, gebeurtenissen en het gedane onderhoud in 2022. Daarnaast blikken we weer vooruit in het jaar 2023. Welke evenementen komen eraan en welke kansen zijn te benutten? Een woord van welgemene dank gaat uit naar iedereen die zich in het afgelopen jaar heeft ingezet voor het behoud van onze molen.

Ik wens u veel leesplezier in het jaarverslag over 2022

Jesse in 't Veld

Molenaar – "De Lelie", Puttershoek

Inhoud

Voorwoord.....	1
Inhoud	2
Activiteiten	3
<i>Openstelling</i>	3
<i>Molentaal</i>	3
Maalactiviteiten en meelverkoop	5
Bezoekcijfers.....	5
Molenaars.....	5
<i>Leerling molenaar(s)</i>	5
Inventaris.....	7
Molenbiotoop.....	9
Veiligheid	9
Speelmolen.....	9
Onderhoud	10
Vrienden van De Lelie.....	10
Ambities.....	10
Aantal omwentelingen	11

Activiteiten

Het jaar 2022 stond als vanouds weer vol van activiteiten. We noemen Nationale Molendag (mei), Toer Langs De Boer, Open Monumentendag en de Hoeksche Waardse Molendag (oktober). Daarnaast werd er traditiegetrouw weer deelgenomen aan de Ponymarkt en stonden we voor het eerst met collega-molenaars op de Buitensluisse Paardenmarkt in Numansdorp. Een bijzonder evenement dit jaar betrof het transport van graan per historisch zeilschip in april en oktober, dat ook in 2023 zijn vervolg krijgt. Alle evenementen trokken een breed scala aan bezoekers, die de steile molentrapjes durfden te beklimmen. Onze gerestaureerde machinekamer viel eveneens in de smaak en de daarin getoonde film bood een welkome aanvulling op de persoonlijke rondleiding. Al met al trok onze molen in het afgelopen jaar zo'n 750 bezoekers. Minder dan in voorgaande jaren, maar na een coronapandemie moet de loop er weer een beetje in komen.

Openstelling

Over het gehele jaar is de molen elke zaterdag en (vrijwel) elke zondagmiddag in bedrijf gesteld. Wanneer mogelijk was de molen dan ook voor publiek geopend. Daarnaast is regelmatig doordeweeks gedraaid, met name vanwege schoolbezoeken.

Molentaal

Om met de molen uiting te geven aan vreugde of rouw worden traditioneel een tweetal wiekstanden gebruikt. Hieronder een kort overzicht:

Vreugdestand:

- De molen heeft op 11 mei uitbundig versierd gestaan vanwege het huwelijk van Denise en Martin Leeuwenburgh (zie volgende pagina)

Rouwstand:

- De molen heeft eind augustus in de rouwstand gestaan vanwege het tragische ongeval op de Zuidzijde (foto onder)

Maalactiviteiten en meelverkoop

In 2022 gingen de maalactiviteiten ongestoord verder. De hamsteraankopen uit de afgelopen jaren bleven achterwege en de afzet stabiliseerde weer. 2022 stond ook in het teken van onze nieuwe vorm van graantransport: per historisch zeilschip. In april vond de eerste vrachтваart plaats vanuit Zierikzee. Tjalk 'Vrijbouter', eigendom van Wiebe en Suzan Radstake, is momenteel het enige historische zeilschip in Nederland dat weer vracht vervoerd. In samenwerking met de molens in Westmaas en Goidschalxoord werd zo'n 1000kg graan aangevoerd, dat per paard-en-wagen naar de molens werd getransporteerd. Een activiteit die veel publiciteit en belangstellenden trok! Speciaal voor deze vorm van transport is het label *HOEKSCH MEEL, VOORTVAREND OP WINDKRACHT* ontwikkeld. Meel dat gemalen is van door wind aangevoerd graan mag dit label dragen.

Naast ons zelf gemalen tarwe- en speltmeel verkopen we ook een aantal meelmixen, zaden, honing en jam uit de streek. De afname is in het afgelopen jaar flink toegenomen, hoofdzakelijk veroorzaakt door de sluiting van de molenwinkel in Zuid-Beijerland, die beroepsmatig meel produceerde. Een trieste gebeurtenis, want elke regio is gebaat bij een beroepsmatig werkende korenmolen. Samen met collega-molenaars in de regio trachten we het aanbod van ambachtelijke molenproducten in de regio beschikbaar te houden.

Bezoekcijfers

In het afgelopen jaar heeft de molen zo'n 750 bezoekers mogen ontvangen. Grote getale bezoekers vonden met name hun weg naar de molen tijdens Toer Langs De Boer en de Hoeksche Waardse Molendag.

Molenaars

In 2022 werd de molen officieel bemand door de volgende molenaars:

1^e molenaar: Jesse in 't Veld

2^e molenaar: Karin Feteris (sinds 01-01-2023)

Invalmolenaars: Tony Hop, Piet Lodder en Tom Blaak

Leerling molenaar(s)

Het Gilde van Vrijwillige Molenaars verzorgt sinds 1972 de opleiding tot vrijwillig molenaar. Daardoor kunnen de Nederlandse molens nog steeds vakkundig worden bemalen. In 2022 zijn er zes molenaarsleerlingen bij de molen betrokken voor hun opleiding:

- Daniel 't Lam (jeugdlid)
- Jim Sint-Nicolaas (jeugdlid)
- Mike Bloemen (leerling-molenaar)
- Mientje Veldhuijzen (leerling-molenaar)
- Jaco de Vries (leerling-molenaar, tijdelijk op De Lelie om ervaring met een korenmolen op te doen)
- Nick van Veen (leerling-molenaar, tijdelijk niet actief)

Daarnaast is in november weer een praktijkdag voor het afstellen van de vang (rem) georganiseerd voor leerling-molenaars uit Zuid-Holland, georganiseerd door het Gilde van Vrijwillige Molenaars. Deze werd wederom druk bezocht.

In het verleden was fotografie een kostbare zaak. Als er een foto werd gemaakt, dan gebeurde het goed en was vaak alles vooraf geregiseerd. Zo zijn er van molenaarsfamilies vele 'staatsiefoto's' bekend. In de zomer van 2022 besloten we opnieuw zo'n foto te maken. Eén daarvan is de bovenstaande. Is het geen plaatje?

Inventaris

Kleine goederen

Een gebouwd stuk erfgoed als een molen kan pas tot zijn recht komen als daar een collectie aan roerende goederen bij is. Immers, zonder schep valt er geen zak meel af te wegen en zonder 'spindel' en 'steenbeugel' kunnen de maalstenen niet worden gelicht voor noodzakelijk onderhoud. In de afgelopen jaren is de collectie gegroeid. Dusdanig, dat we nu kritisch zijn in wat we toevoegen en wat nog echt van waarde is voor onze molen. Om in de toekomst de molen weer te kunnen voorzien van een tweede koppel maalstenen, sparen we op het gemak onderdelen bij elkaar. Van een collega-molenaar in Oude-Tonge konden we daarvoor een pasbalk, staakijzer, bolspil, steenbeugels en een aantal steeksleutels en kleine gebruiksvoorwerpen overnemen. Via Marktplaats werd een houten kistje aangekocht, waarmee ooit producten van P. Sluis werden verhandeld. U weet wel, de firma waarvan ook een groot emaille reclamebord de molenromp siert.

Grote goederen

Vanwege het complete karakter van ons interieur kopen we in principe geen grote goederen meer aan. Een uitzondering hierop vormt een koppel maalstenen, afkomstig uit Portugal, maar van Franse makelij. Tot ca. 1955 was onze molen met zo'n maalsteen uitgerust. De helft van een van die stenen ligt nu als stoepje voor de deur (helaas...). De stenen zullen in 2023 worden gewisseld met de oude demonstratiestenen op de steenzolder. Op (lange) termijn zullen de nieuwe stenen weer functioneel worden gemaakt

Molenbiotoop

Onder 'molenbiotoop' verstaan we de ruimte in een cirkel van 400 meter rondom de molen, waarin huizen en groen gehouden zijn aan een maximale hoogte. Dit om voldoende windvang te garanderen. Een speciale werkgroep binnen de molenstichting houdt ontwikkelingen rondom de molens in de regio nauwlettend in de gaten en heeft bovendien goed contact met de gemeente. Zo is de reeds gebouwde en nog te bouwen nieuwbouw rondom de molen getoetst en akkoord bevonden. Soms is er sprake van historisch verworven recht. Er mag dan hetzelfde volume worden teruggebouwd.

Groen

In het afgelopen jaar zijn er op het gebied van groen weinig ontwikkelingen geweest. Voor 2023 staat het knotten van de wilgen aan de overzijde van de Molendijk weer op het programma, zodat daar geen hinder kan ontstaan.

Bebouwing

In 2022 is zijn veel ontwikkelingen geweest rondom de nieuwbouw in de directe omgeving. Het terrein van de vm. Posthoorn is bebouwd met woningen en in 2023 wordt aangevangen met nieuwbouw ter plaatse van het vroegere stoomgemaal en aan het Schouteneinde. Beide plannen zijn intensief getoetst op de biotoopregelgeving en akkoord bevonden. Daarnaast is er meegedacht in het groenplan, zodat nieuw te planten groen in de toekomst geen hinder oplevert. We hopen dat onze toekomstige burens zullen gaan genieten van het meest *dynamische* stukje horizon van Puttershoek.

Veiligheid

In het afgelopen jaar zijn er gelukkig geen voorvallen geweest die de veiligheid in het geding hebben gebracht. In 2023 zal de RI&E weer opnieuw worden getoetst, waarna eventuele verbeterpunten in een plan van aanpak zullen worden genoteerd. Uiteraard zal in 2023 direct werk worden gemaakt van situaties die veiliger kunnen.

Speelmolen

In de winter van 2021-2022 is met hulp van oud-timmerman Krijn Kraak, oud-molenmaker Rob Batenburg en leerling-molenaars Daniël en Jim een kleine modelmolen opgeknapt. Dit schaalmodel dateert uit 1995 en is in Driewegen (Zld.) gebouwd. De modelmolen heeft na de restauratie een plekje gekregen aan de overzijde van de dijk. Hij fungeert als 'speelmolen' om jongeren spelenderwijs met een molen om te leren gaan. Ooit een veel voorkomend fenomeen bij molens. De kleuren zijn gebaseerd op een schilderbestek uit 1803, behorend bij de molen die tot 1957 aan de Boezemvliet in Puttershoek stond.

Onderhoud

In het kader van het reguliere onderhoud zijn door de Restauratie Werkplaats Schiedam, onze vaste aannemer, een tweetal ramen hersteld waarin divers houtrot was ontstaan. De ramen, daterend uit 1955, kunnen er zo weer een tijdje tegenaan! Daarnaast zijn een drietal balkkoppen aangegoten d.m.v. epoxytechniek, waardoor de historische balken uit 1836 gespaard konden blijven.

In de zomer van 2022 werd ontdekt dat de 'rijn', de ijzeren brug in het midden van de molensteen, was los gekomen. Dit is van nadelige invloed op de afstelling van de maalsteen. Met hulp van de Restauratie Werkplaats werd de rijn opnieuw afgesteld, ingegoten met gips en weer onwrikbaar vastgezet. Tegelijkertijd werd een nieuw kogellager geplaatst en de stalen banden om de draaiende steen (de 'loper') in de lijnolie gezet. De maalsteen kan er zodoende weer een flink tijdje tegenaan.

Vrienden van De Lelie

Molens kunnen worden onderhouden dankzij bijdragen van het Rijk, de Provincie en de Gemeente. Samen staan zij sterk voor het behoud van Nederlands bekendste icoon. Toch vraagt het onderhouden van molens méér dan alleen de steun van de overheid. Een bijdrage vanuit de gemeenschap is noodzakelijk om het volledige onderhoud te kunnen bekostigen. Daarnaast doen we ook veel onderhoud zelf, om zo kosten te besparen. Elk jaar dragen 95 Vrienden van De Lelie bij aan het behoud van de molen. In 2022 konden zo enkele goederen worden aangekocht en hebben we geld gereserveerd voor het vernieuwen van het kruirad, het 'stuurwiel' aan de buitenzijde van de molen. In 2023 zal er geld opzij worden gezet en (in de komende twee jaar) worden geworven voor de noodzakelijke vernieuwing van onze wieken. Daar is een prijskaartje mee gemoeid van een slordige € 100.000 euro. De steun van de inwoners van Puttershoek is daarvoor onmisbaar.

Ambities

Voor 2022 spraken we de ambities uit om pinbetalingen te kunnen accepteren en graan per zeilschip naar de Hoeksche Waard te gaan vervoeren. Dat is gelukt! Stilzitten is er niet bij, want nieuwe activiteiten én werkzaamheden dienen zich aan. De wieken en rieten kap zijn over twee á drie jaar aan vervanging toe. Werkzaamheden die flinke kosten met zich meebrengen. Tot die tijd gaan we ons inzetten om de benodigde financiën bij elkaar te sprokkelen.

In het afgelopen jaar is de samenwerking met het zeilschip Vrijbouter tot stand gekomen en hebben twee werelden elkaar gevonden. De zeilvaart en de molens ademen beiden dezelfde adem en herbergen dezelfde ambachtelijke kwaliteit, waarin natuur en passie elkaar versterken. Ook in 2023 zal deze samenwerking worden voortgezet en zal worden getracht meer molens in de Hoeksche Waard aan te laten sluiten bij dit initiatief. Inmiddels zal in april 2023 graan worden aangevoerd voor de molens in Puttershoek, Westmaas, Mijnsheerenland en Goidschalxoord.

Ook in 2023 zullen we in samenwerking met diverse andere molens in de regio weer deelnemen aan Nationale Molendag, Hoeksche Waardse Molendag, Open Monumentendag, Toer Langs De Boer, de Ponymarkt in Puttershoek en de Buitensluisse Paardenmarkt in Numansdorp. Wie weet tot dan!

Aantal omwentelingen

Elk jaar keert de provincie Zuid-Holland een premie uit voor het jaarlijks aantal omwentelingen. De drempel ligt bij 60.000, het plafond bij 300.000. Door verandering van werk is er in het afgelopen jaar minder tijd geweest om ook doordeweeks te draaien. Het aantal omwentelingen is daarom lager dan in voorgaande jaren. De Lelie ontvangt voor het aantal omwentelingen in 2022 €545,- euro draaipremie. Een leuk zakcentje, waar de in 2023 weer mooie dingen mee kunnen doen!

In de onderstaande tabel staan het aantal omwentelingen per jaar vermeld:

2015	286.076
2016	297.921
2017	308.225
2018	353.083
2019	401.048
2020	392.686
2021	249.058
2022	285.396

